

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av konsument-skyddslagen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av konsument-skyddslagen (RP 48/2022 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Riitta Haapasaari, justitieministeriet
- regeringssekreterare Marjaana Larpa, undervisnings- och kulturministeriet
- jurist Minna Antila, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Veli-Matti Lamppu, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- näringspolitisk sakkunnig Annakaisa Tikkinen, Bildningsarbetsgivarna rf
- kommunikationsråd Maria Sahlstedt, Tapahtumateollisuus ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Utbildningsstyrelsen
- Konkurrens- och konsumentverket
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Finlands näringsliv rf
- Hyvinvointiala HALI ry
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- Finlands Föräldraförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att förbättra och förtydliga bestämmelserna om konsumentens ställning i fråga om vissa tjänster som riktar sig till personer. Den föreslagna nya regleringen gäller flera tjänster inom kulturutskottets ansvarsområde, såsom privata idrotts- och kulturtjänster, privat småbarnspedagogik och småbarnspedagogik som kommunerna producerar med servicesedlar samt viss yrkesinriktad fortbildning och annan utbildning som betraktas som utövning av näringsverksamhet.

Utskottet understöder propositionens syfte, men konstaterar med hänvisning till det som sägs nedan att tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna inom kulturutskottets ansvarsområde inte till alla delar är problemfri.

Tillämpningsområde i fråga om tjänster inom bildningsväsendet

Utanför tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna faller enligt förslaget tjänster som offentliga samfund erbjuder utan att ställa upp ekonomiska resultatmål och som i huvudsak finansieras med skattemedel. Till tillämpningsområdet hör således inte lagstadgade tjänster som offentliga samfund tillhandahåller personer, till exempel utbildning, småbarnspedagogik och andra motsvarande tjänster som inte utbjuds utgående från kommersiella principer. Exempelvis den allmänbildande och yrkesinriktade utbildning och den högskoleutbildning som tillhandahålls av offentliga samfund omfattas inte av tillämpningsområdet för det föreslagna kapitlet.

Eftersom näringsidkare bara sällan tillhandahåller lagstadgade utbildningstjänster, granskas i propositionen i fråga om fostran och utbildning i huvudsak lagstiftningen om småbarnspedagogiska tjänster. De sakkunniga ansåg det problematiskt att den föreslagna regleringen riktas till privata småbarnspedagogiska tjänster, eftersom det handlar om verksamhet som redan i princip är reglerad i detalj och som är föremål för tillsyn enligt lag. Privata producenter av småbarnspedagogiska tjänster ska i sin verksamhet följa lagen och förordningen om småbarnspedagogik på samma sätt som offentliga anordnare av småbarnspedagogik.

Utskottet anser med hänvisning till sakkunnigyttrandena att den föreslagna regleringen inom till exempel kultur- och idrottssektorn kan väcka fler frågor än vanligt om gränsdragningen kring när det handlar om en näringsidkare. Inom de sektorerna finns det mycket verksamhet som ordnas av offentliga samfund eller samfund som verkar i allmännyttigt syfte. Verksamheten finansieras ofta delvis med offentliga medel och delvis med avgifter som tas ut av dem som använder tjänsterna.

När det gäller utbildningstjänsterna och de småbarnspedagogiska tjänsterna samt kultur- och idrottstjänsterna finns det risk för att regleringen blir svårtolkad. För att reformen ska kunna genomföras på ett lyckat sätt krävs det därför tydliga anvisningar och tydlig kommunikation så att aktörerna vet vad för slags verksamhet och vem som omfattas av den nya regleringen. Tillämpningsområdet kommer dock sannolikt att i sista hand preciseras först i rättspraxis.

Utlåtande KuUU 14/2022 rd

Utskottet noterar också att utgångspunkten i lagstiftningen om utbildning är den så kallade huvudmannaneutraliteten, som betyder att offentliga utbildningstjänster, inklusive studerandes rättigheter och skyldigheter, regleras på samma sätt oberoende av huvudman.

Tid för utförande av tjänster och kvalitetskrav

Fostrings- och utbildningstjänster. I propositionen ingår förslag till bestämmelser om tidpunkten för utförandet av tjänsterna och om dröjsmålspåföljder samt om fel i en tjänst och påföljderna för fel. Enligt detaljmotiveringen till propositionen (s. 54) är en brist i fråga om de lokaler där tjänsterna utförs eller personalens behörighet eller personaldimensioneringen inte i sig ett sådant fel som avses i den föreslagna regleringen, utan det handlar om en helhetsbedömning av tjänsten och om tjänstens innehåll och kvalitet.

En fråga som är av betydelse när det gäller uppfyllandet av kvalitetskraven för småbarnspedagogik och utbildning är huruvida personalen uppfyller behörighetsvillkoren. Med hänvisning till sakkunnigyttrandena konstaterar utskottet att det för att man ska kunna påvisa ett fel i fråga om småbarnspedagogik eller utbildning är viktigt att klarlägga om det finns lagliga grunder för att behörig personal saknas när man bedömer avsaknaden och den brist som den medför.

Rättelse av ett fel i fråga om fostrings- och utbildningstjänster är också förknippad med det problemet att det inte nödvändigtvis är möjligt att rätta felet i efterhand. Till exempel kan det vara svårt att korrigera ett fel som gäller försummelse av målen i en plan för småbarnspedagogik eller en läroplan. Felet kan också gälla flera tjänstemottagare samtidigt, och då kan det bli aktuellt att bedöma om till exempel familjer till barn inom småbarnspedagogiken har möjlighet att anföra gruppklagomål eller väcka grupptalan.

Evenemangsbranschen. Också inom evenemangsbranschen kan det bli aktuellt att bedöma om kraven på yrkesskicklighet är uppfyllda, till exempel vid kultur- och idrottsevenemang. Vid ett evenemang kan en utövande konstnärs eller utförares konstnärliga frihet eller prestationsförmåga under evenemanget påverka hur programinnehållet förverkligas samt konsumentens upplevelse av personens yrkesskicklighet. Till dessa delar ska bedömningen av anordnarens konsumentskyddsansvar grunda sig på en objektiv bedömning i stället för på konsumentens subjektiva erfarenhet.

Det är också viktigt att identifiera svårigheten att bedöma ett sådant dröjsmål som avses i den föreslagna regleringen när det gäller evenemangstjänster. Eftersom evenemangen är av engångskaraktär finns det många olika omständigheter och faktorer som kan samverka till att tjänsten kan komma att utföras vid någon annan tidpunkt än den som uppgetts på förhand. Därför hör det till evenemangens natur att tidsplanerna inte alltid håller. Det kan till exempel vara oskäligt att betrakta det som ett väsentligt dröjsmål från arrangörens sida att en artist kommer för sent när evenemanget i sin helhet har genomförts den angivna dagen.

Med hänvisning till det som sägs ovan anser utskottet att ekonomiutskottet i sitt betänkande behöver förtydliga definitionen och bedömningen av fel och dröjsmål i fråga om tjänster inom fosteran och utbildning samt inom evenemangsbranschen. Det är viktigt att det inte automatiskt kon-

Utlåtande KuUU 14/2022 rd

stateras att det finns ett fel i en tjänst om det utifrån speciallagstiftningen finns en brist i tjänsten, utan att man i dessa fall gör en övergripande bedömning av tjänsternas kvalitet.

Rättsskydd

Konsumentskyddet enligt propositionen blir ett nytt rättsmedel för dem som använder tjänsterna, vid sidan av de motsvarande metoder som finns i dag. Till exempel inom den privata småbarnspedagogiken finns det redan nu ett anmärknings- och klagomålsförfarande, socialombudsmanna-tjänster samt skyldighet för personalen att anmäla missförhållanden som upptäckts i en tjänst. Utskottet konstaterar att ju fler sätt att ingripa det finns, desto mer rådgivning behövs för dem som använder tjänsterna för att de ska kunna vända sig till rätt myndighet och för att undvika överlap-pande arbete mellan myndigheterna.

I ett sakkunnigyttrande konstateras det att det kan vara en arbetsam process att fastställa fel som inträffat i den praktiska verksamheten och de avgiftslättnader som följer av felen och att kostna-derna för processen kan bli oskäligt stora. Det ökade administrativa arbetet kan påverka verksam-hetsförutsättningarna för privata anordnare av småbarnspedagogik.

Avslutningsvis

Utskottet anser att propositionen kan uppmuntra människor att utifrån ett konsumentförhållande ingripa i missförhållanden i sådana privata fostrings- och utbildningstjänster och evenemang som ordnas i form av näringsverksamhet. Därför behöver privata anordnare se över sina avtalsgrunder och sitt informationsmaterial så att de motsvarar den nya lagstiftningen samt utbilda den personal som ansvarar för dessa.

I fråga om barnen och familjerna kan konsekvenserna bedömas bli positiva, trots att det är oklart i vilken utsträckning familjerna kommer att använda konsumentskyddets metoder och vilken roll dessa kommer att ha som komplement till det nuvarande anmärknings- och klagomålsförfaran-det. Domstolsbehandlingen kan vara en alltför lång och tung väg att ingripa i problemen för många klienter inom småbarnspedagogiken.

Utskottet fäster ekonomiutskottets uppmärksamhet vid att det av ordalydelsen i lagens 1 § 3 mom. inte tillräckligt tydligt framgår det syfte som anges i propositionsmotiven, dvs. att om den som är föremål för servicen på grund av sin ålder eller sitt hälsotillstånd har en laglig företrädare, såsom ett minderårigt barn en vårdnadshavare, är vårdnadshavaren i stället för barnet till exempel i de si-tuationer som avses i 4—6 § den som tar emot en underrättelse och ger ett tillstånd.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 14/2022 rd

Helsingfors 19.5.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
medlem Ville Valkonen saml
medlem Sofia Vikman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.